

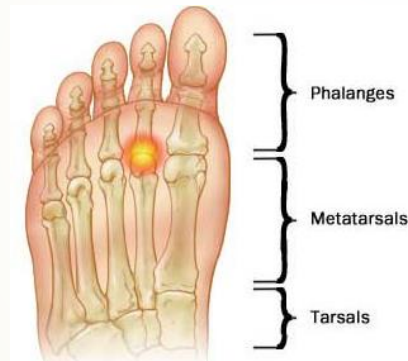

Употреба на педалите во интерпретацијата на пијано

Проф. д-р Милица Шкарик

-
-
- ▶ Современо концертно пијано: три педали
  - ▶ Fazioli F308: четири педали
  - ▶ Десен педал: синкопиран, полу педал, четврт педал, вибрато педал, цел и сл.
  - ▶ Лев педал: четврт педал, полу педал, $\frac{3}{4}$ педал, цел.
  - ▶ Трет (среден) педал

- Начин на дозирање на десниот и левиот педал
- Стапалото притиска со точно одреден дел и никогаш не го напушта педалот

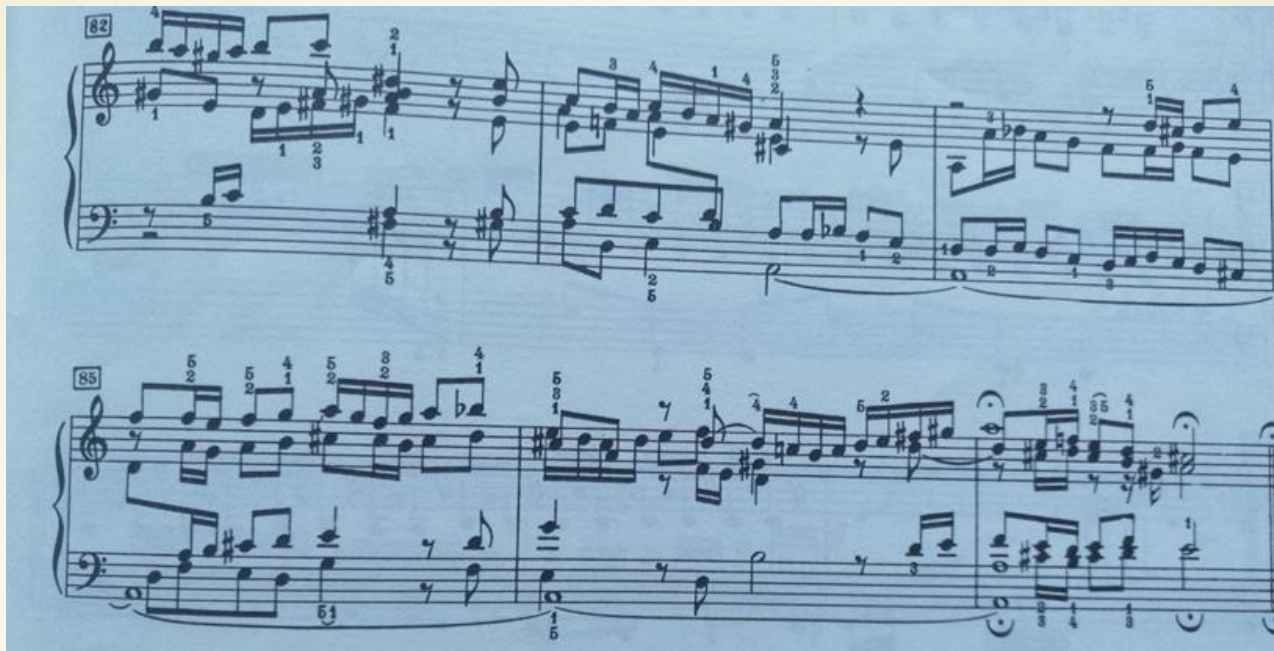
- Неопходност од одреден тип на обувки со лесно свитлива потенка гума (Ecco, Ara, Skechers...)

Кратка историја

- ▶ Бартоломео Кристофори е првиот кој го создава пијанофортетот околу 1700 година (Фиренца Академија; најстарото негово зачувано пијанофорте се наоѓа во МЕТ Њујорк). На неговиот инструмент постоел механизам за una corda кој се активирал рачно преку притискање копче кое се наоѓало до клавијатурата.

-
- ▶ На ова пијанофорте се уште ги нема денешните педали во форма каква ние ја познаваме денес (десниот педал воопшто го нема).
  - ▶ Оттука се јавуваат проблемите во интерпретација на современото пијано на делата од композитори кои твореле во првата половина на 18 век (Бах, Рамо, Купрен, Скарлати и др).
  - ▶ Посебно е проблематичен Ј. С. Бах за кој постојат спротивставени мислења:
    - Традиција пренесена од Марија Јудина на Корољов е дека Бах треба да може да се свира без педал. Андрас Шиф во предговорот за „Добро темпериран клавир“ пишува дека сите прелудиуми и фуги треба да се свират без педал, со исклучок на фугата бр. 20 од ДТК I која има долг педален тон кој се држи повеќе тактови.

- ▶ Ова подразбира високо развиена техника на свирење *santabile* со добро прстно легато. Оваа техника Бах, меѓу другото, ја развива често преку употреба на прстен педал во неговите дела.
- ▶ Прстниот педал во делата на Бах го развива музичкиот слух и техника. Неговото владеење е клучно за понатамошната употреба на педалите на пијаното.

Ј. С. Бах: Токата е - мол, Адаџо

Adagio.

The image displays a musical score for J.S. Bach's 'Tocata in E-flat major, Adagio'. The score is written for a single melodic line on a grand staff, consisting of a treble clef and a bass clef. The key signature is one flat (E-flat major), and the time signature is common time (C). The tempo is marked 'Adagio'. The score is divided into four systems, each with two staves. The first system shows the beginning of the piece with a treble clef and a bass clef. The second system features a treble clef and a bass clef, with a double bar line and a repeat sign. The third system has a treble clef and a bass clef, with a double bar line and a repeat sign. The fourth system has a treble clef and a bass clef, with a double bar line and a repeat sign. The score includes various musical notations such as notes, rests, and ornaments. There are also some handwritten annotations, including a circled '4' in the second system and a circled '4' in the fourth system.

First system of a musical score in G major, 2/4 time. The right hand features a complex melodic line with many beamed eighth and sixteenth notes, including a trill. The left hand provides a bass line with some chords and eighth notes. A fermata is placed over the final chord in the right hand.

Second system of the musical score. The right hand continues with intricate melodic patterns, including a trill marked with a double asterisk (**). The left hand has a steady eighth-note accompaniment.

Third system of the musical score. The right hand features a series of eighth-note chords and single notes. The left hand continues with a consistent eighth-note bass line.

Fourth system of the musical score. The right hand has a melodic line with eighth notes and chords. The left hand has a bass line with eighth notes and some chords. The piece concludes with a final chord in the right hand.

J. C. Бах: Француска суита бр. 4, Алеманда

Allemande.

The image displays a musical score for the Allemande from J.C. Bach's French Suite No. 4. The score is written for a grand piano and consists of two systems of music. The first system includes the title 'Allemande.' and the first two measures of the piece. The second system continues the piece with measures 3 through 8. The music is in the key of D minor (two flats) and common time (C). The tempo is marked 'Allegretto'. The score features a complex texture with rapid sixteenth-note passages in the right hand and a steady eighth-note accompaniment in the left hand. There are four instances of the number '45' underlined in the score, indicating fingerings for specific notes: the first in the left hand of the first system, the second in the right hand of the first system, the third in the left hand of the second system, and the fourth in the right hand of the second system.

Ј. С. Бах: Прелудиум и фуга Це - Дур, ДТК I

BWV 846

The image displays a musical score for J.S. Bach's Prelude and Fugue in C major, BWV 846. The score is presented in two systems. The first system shows the beginning of the piece, with the right hand playing a treble clef and the left hand a bass clef. The right hand has a melody of eighth notes, and the left hand has a bass line of quarter notes. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, 4 in the first measure and 1, 3, 5 in the second. The second system continues the piece with similar notation and fingerings.

Ave Maria

(Meditation über Bach's 1. Präludium)

Charles Gounod
(1818-1893)

Gesang

Moderato

Klavier

p

This system shows the first three measures of the piece. The vocal line (Gesang) is a whole rest in each measure. The piano accompaniment (Klavier) consists of a treble and bass clef. The treble clef has a melody of eighth notes with slurs. The bass clef has a harmonic accompaniment of chords, with a piano dynamic marking *p* at the beginning.

4

p

A

ve

Ma -

pp

This system shows measures 4, 5, and 6. The vocal line begins in measure 4 with the syllable 'A' on a whole note, followed by 've' in measure 5 and 'Ma -' in measure 6. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern. Dynamic markings include *p* at the start of measure 4 and *pp* in measure 5.

Adagio

BWV 974

Johann Sebastian Bach
Alessandro Marcello

Adagio

The image displays a musical score for the piece 'Adagio' (BWV 974) by Johann Sebastian Bach, as transcribed by Alessandro Marcello. The score is presented in two systems, each consisting of a grand staff with a treble and bass clef. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Adagio'. The first system shows the beginning of the piece, with the right hand playing a series of eighth notes and the left hand providing a steady accompaniment of eighth notes. The second system continues the piece, featuring more complex melodic lines in the right hand, including slurs and ties, and a more active bass line with chords and eighth notes.

Étude in A Minor

Fryderyk Franciszek Chopin

Opus 10 No. 2

Frédéric François Chopin
(1810 - 1849)

Allegro (♩ = 144)
sempre legato

Piano

p *cresc.*

The image displays the first two systems of the musical score for Chopin's Étude in A Minor, Opus 10 No. 2. The score is written for piano in A minor and common time. The first system begins with a piano (p) dynamic and a tempo marking of Allegro (♩ = 144), with the instruction 'sempre legato'. A crescendo (cresc.) marking is placed over the first few measures. The right hand features a complex melodic line with many accidentals, while the left hand provides a steady bass line with eighth notes. The second system continues this texture, featuring a triplet of eighth notes in the right hand and a sustained bass line in the left hand.

- ▶ Развојот на инструментот продолжува во Германија каде на нов инструмент настанат под влијание на инструментот Dulcimer (сл. 1), му се додала клавијатура и со тоа се создал инструментот Pantalone (сл. 2 и 3).

Слика 1

Слика 2

- ▶ Готфрид Зилберман е првиот кој на инструментот Pantalone му додал механизми со кои рачно се контролираат пригушувачите на жиците.

- Ова понатаму довело до развој на првиот т.н. педал кој се управувал со колена и тоа околу 1765 година.

- ▶ Потоа се претпоставува дека учениците на Зилберман кои емигрирале во Англија, направиле пијана со педали за нозете. Најстарото зачувано пијано од тоа време е од Америкус Бејкерс од 1772 година. Овие модели на пијанофорте ќе извршат големо влијание врз Ј. Хајдн кога ќе престојува во Лондон.

-
-
- ▶ Во втората половина на 18. век во различни европски земји и градови се појавиле разни градители на пијанофорте. Но, паралелно со развојот на овој инструмент во овој период сè уште коегзистирале чембалото и клавикордот.

Ј. Хајдн

- ▶ Во периодот од околу 1755 до 1796 година, време во кое Хајдн ги компонирал неговите клавирски дела, коегзистирале чембалото, клавијордот и фортепијаното. Според веродостојни извори наведени од музикологот Ласло Зомфаи (Somfai, 1995) сè што Хајдн компонирал до 1770 година е напишано за чембало, иако одредени изданија на некои од неговите сонати наведуваат дека освен на чембало тие можеле да се изведуваат и на пијанофорте. Според Зомфаи во тој период на музичарите аматери не им било важно дали свират на чембало или на пијанофорте.

-
-
- ▶ За клавирската музика која Хајдн ја напишал помеѓу 1770 и 1789 година, не може со сигурност да се каже дали е наменета исклучиво за чембало или за пијанофорте. Одредувањето на автентичниот инструмент за кој музиката е напишана, често е помогнато од динамичките ознаки и акцентите. На пример, доколку делото содржи ознаки на крешендо, декрешендо, **fz** акценти, наизменични серии на нота по нота со ознаки **f-p-f-p**, тогаш тоа најдобро може да се изведе само на пијанофорте. Така сонатите Hob. XVI: 20, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51 и 52, сите содржат динамички ознаки со што е јасно дека се наменети за изведба на пијанофорте. Доколку пак делото не содржи музичка фактура специфична за пијанофорте, тогаш за него може да се каже дека е наменето за изведба на чембало.

-
-
- ▶ Хајдн дури во 1784 година за прв пат во негово клавирско трио со своја рака ја напишал ознаката „за пијанофорте како алтернатива за чембало.“ Во 1789 година Хајдн за прв пат станал сопственик на пијанофорте направено од Шанц (Schanz) и дури од тогаш па натаму може со сигурност да се тврди дека целиот опус напишан во тој период е наменет за пијанофорте.

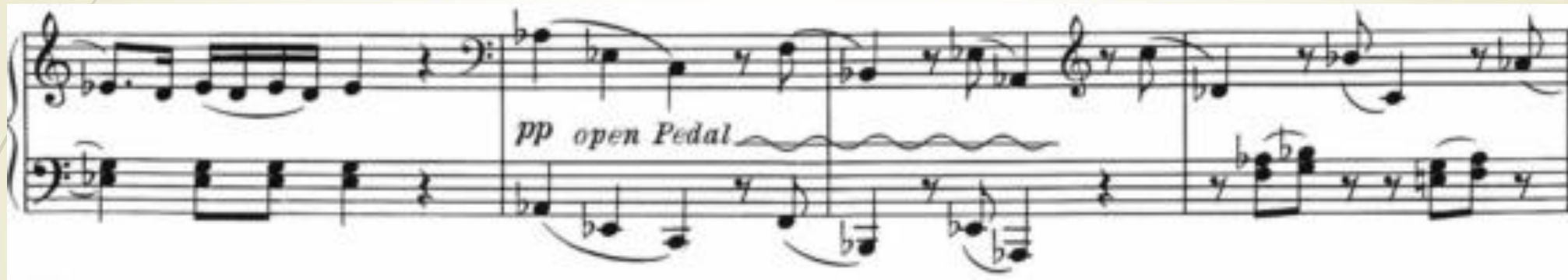
- Во 1794 Хајдн престојувал во Англија каде го искусил свирењето на англиското фортепијано со шест октави. Ова му влијаело врз начинот на компонирање на неговите последни концертни сонати, така што во првиот став на сонатата бр. 60, Хајдн за прв пат напишал ознака за педал и тоа на две места.

Хајдн: Соната бр. 60 (Ноб. XVI:50), прв став такт 1-4

The image shows a musical score for the first movement of Haydn's Sonata No. 60. The tempo is marked "Allegro". The score is written for piano (p) and consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The time signature is common time (C). The first four measures are shown. The treble staff begins with a piano (p) dynamic marking. The bass staff starts with a whole rest in the first measure, followed by a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The treble staff features a melodic line with eighth and sixteenth notes, including some slurs and accents. The bass staff provides a steady accompaniment with eighth and sixteenth notes.

Хајдн: Соната бр. 60 (Ноб. XVI:50), 72-75

Хајдн: Соната бр. 60 (Ноб. XVI:50), 118-125

The image displays a musical score for Haydn's Sonata No. 60, measures 118-125. The score is written for piano and consists of two systems of staves. The first system includes a grand staff (treble and bass clefs) and a separate staff for the right hand. The second system also includes a grand staff and a separate staff for the right hand. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. A dynamic marking of *pp* (pianissimo) is present, along with the instruction *open Pedal*. The score is set against a light green background with decorative elements on the left side.

Хајдн: Соната во h-moll (Ноб. XVI:32), I став

Allegro moderato

-
-
- **В. А. Моцарт**, иако во целиот негов опус за пијано не забележал никаде ознаки за употреба на педал, со сигурност се изведува со педал. За ова сведочи неговото писмо до татко му од 17 октомври 1777 година, во кое тој со воодушевување ги коментира педалите на Штајновите пијанофортиња. Многубројни се местата во неговите дела за пијано, посебно оние со оркестарски звучни бои под инспирација на манхајмската школа, чија добра интерпретација е овозможена само ако се употребува педалот. Моцарт посебно ги ценел пијанофортињата од Валтер и поседувал еден таков инструмент, кој денес е изложен во неговата родна куќа во Салцбург.

Такт 11 - 16

Музыкальный фрагмент, охватывающий такты 17-20. Музыка записана для фортепиано в G-мажоре, 3/4 такта. В такте 17 мелодия в правой руке начинается с динамическим обозначением *f* (форте), за которым следует *p* (пиано). В такте 18 мелодия продолжается с динамическим обозначением *f*. Такты 19 и 20 содержат сложную ритмическую фигуру в правой руке, состоящую из восьмых нот с акцентами, и динамическим обозначением *f*.

Моцарт: Соната KV 330, втор став т. 21-23

The image displays a musical score for the second movement of Mozart's Sonata KV 330, specifically measures 21 through 23. The score is written for piano and consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 3/4. Measure 21 begins with a repeat sign and a piano (*pp*) dynamic marking. The treble staff features a series of chords and a melodic line, while the bass staff has a rhythmic accompaniment of eighth notes. Measure 22 continues the melodic and harmonic development. Measure 23 concludes the passage with a final chord in the treble staff and a continuation of the bass accompaniment.

Посебен тип на педал (јаничарски педал) се употребува во третиот став од сонатата KV 331, т.н. Alla turca со кој се постигнува посебен ефект.

- ▶ **Лудвиг ван Бетовен** во 1792 се преселил во Виена за да учи кај Ј. Хајдн. Во овој период во Виена живееле околу 100 градители на пијанофортиња. Бетовен е првиот кој во своите скици на пијано композиции од 1790-92 ставил ознака за педал, пред тоа да го стори Ј. Хајдн. Тој во неговите дела употребил речиси 800 ознаки за педал.
- ▶ Бетовен во текот на животот поседувал неколку пијанофортиња од различни градители, сите со различен број на педали. Неговите пијанофортиња од Ерар и Фриц имале 4 педали.

- ▶ Пијанофортето од англискиот градител Бродвуд, кое тој му го подарил на Бетовен, имало лев педал и десен педал поделен на два дела. Едниот дел од десниот педал бил наменет за клавишите со кои се свири во виолински клуч, а другиот дел за тие во бас клуч.

Бетовеновата пасторална соната оп. 28 е напишана за ова пијанофорте, чиј десен педал овозможувал во вториот став двете раце да свират различни артикулации: левата стакато, а десната легато.

The image displays a musical score for the second movement of Beethoven's Pastoral Sonata, Op. 28. The score is written for piano and is in 2/4 time, marked "Andante". The key signature has one flat (B-flat). The score is divided into two systems. The first system consists of four measures. The right hand begins with a piano (*p*) dynamic and a slur over the first three notes, with fingerings 4, 3, 2. The left hand plays a rhythmic accompaniment of eighth notes. The second measure of the first system has a slur over the right hand notes with fingerings 5, 3, 1. The third measure has a slur over the right hand notes with fingerings 5, 2, 1. The fourth measure has a slur over the right hand notes with fingerings 5, 3, 2, 1. The second system consists of four measures. The first measure has a slur over the right hand notes with fingerings 4, 3, 2 and a piano (*p*) dynamic. The second measure has a slur over the right hand notes with fingerings 5, 3, 1. The third measure has a slur over the right hand notes with fingerings 4, 3, 2 and a *cresc.* marking. The fourth measure has a slur over the right hand notes with fingerings 1, 2, 1 and a *p* marking. The score includes a first ending section (1.) and a second ending section (2.), both marked *p cresc.* and *sempre staccato*.

- ▀ Градителот Конрад Граф на Бетовен му позјамил пијанофорте со 6 педали.

Пијанофорте со 7 педали од **Joseph Boehm**, 1826 Виена

-
-
- ▶ Кон крајот на 18 век градителите на пијанофорте почнале да ставаат по три жици за секој тон, што овозможувало широк спектар на звучни бои на инструментот. Левиот педал овозможувал поместување на неговиот механизам за *una corda*, *due corde*, и *tre corde*. Тоа Бетовен го забележал во неговиот концерт бр. 4 и Сонатата оп. 106.

Л. ван Бетовен: Соната оп.106, втор став

81 *f* t.c. *sf* u.c.

84 *dim.* *smorzando* *ped.*

87 *espressivo* *pp* *cresc.* poco a poco due e lora tutte le corde *ligato sempre*

[*] 45 5

Detailed description: This image shows a page of a musical score for the second movement of Ludwig van Beethoven's Sonata Op. 106. The page contains measures 81 through 87. The score is written for piano and features complex textures with multiple voices. In measure 81, there are dynamic markings for *f* and *sf*, and a *t.c.* (tutti) marking. A circled *u.c.* (unison) marking is present in the bass line. Measure 84 includes *dim.* (diminuendo), *smorzando* (ritardando), and *ped.* (pedal) markings. Measure 87 begins with *espressivo* and *pp* (pianissimo) dynamics, followed by a *cresc.* (crescendo) marking. A circled instruction reads "poco a poco due e lora tutte le corde". The score also includes fingering numbers (1, 2, 3, 4, 5) and a *ligato sempre* instruction. The page number 45 and a small number 5 are visible at the bottom right.

-
-
- ▶ Во времето на Шопен звукот на инструментот се доближува до тој што денес го познаваме. Шопен свирел на француски пијана Ерар и Плејел, а кон крајот на животот и на Бродвуд.

Chopin: Etude op. 25 nr.1

41

dim. *smorzando*

♭₂ * ♭₂ * ♭₂ * ♭₂ * ♭₂

43

pp *leggierissimo* 8va

* ♭₂

-
- Со појавата на виртуозниот Лист, кој кога концертирал често пукнувал жици на тогашните пијана, се појавила потреба од појаки материјали како метална рамка за жиците на пијаното.
  - Во 1853 година компаниите Бехштајн, Блитнер и Стенвеј станале посебно популарни на меѓународната сцена. Стенвеј успеал да направи инструмент со појаки жици и метална рамка.
-

2^E BALLADE

Franz Liszt

Allegro moderato

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a grand staff with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The lower staff is a grand staff with a bass clef and the same key signature. The tempo is marked "Allegro moderato". The first measure of the lower staff is marked with a piano dynamic (*p*) and includes the instruction "con *rit.*". The lower staff contains a continuous sequence of notes, with the number "9" appearing above the staff in four measures, indicating a nine-measure phrase. The upper staff is mostly blank, with a few notes in the first measure.

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a grand staff with a treble clef and a key signature of two sharps. The lower staff is a grand staff with a bass clef and the same key signature. The tempo is marked "Allegro moderato". The first measure of the upper staff is marked with a piano dynamic (*p*) and includes the instruction "con *rit.*". The upper staff contains a sequence of notes, with the number "9" appearing above the staff in four measures, indicating a nine-measure phrase. The lower staff contains a continuous sequence of notes, with the number "9" appearing above the staff in four measures, indicating a nine-measure phrase. The system is marked with a piano dynamic (*p*) and includes the instruction "con *rit.*".

The third system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a grand staff with a treble clef and a key signature of two sharps. The lower staff is a grand staff with a bass clef and the same key signature. The tempo is marked "Allegro moderato". The first measure of the upper staff is marked with a piano dynamic (*p*) and includes the instruction "con *rit.*". The upper staff contains a sequence of notes, with the number "9" appearing above the staff in four measures, indicating a nine-measure phrase. The lower staff contains a continuous sequence of notes, with the number "9" appearing above the staff in four measures, indicating a nine-measure phrase. The system is marked with a piano dynamic (*p*) and includes the instruction "con *rit.*".

92

Musical score for measures 92-96. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two sharps (F# and C#). Measure 92 features a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 93 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 94 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 95 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 96 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. The dynamic marking *p* and the tempo marking *agitato* are placed below the upper staff in measure 96.

97

Musical score for measures 97-100. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two sharps (F# and C#). Measure 97 features a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 98 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 99 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 100 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble.

100

Musical score for measures 100-104. The system consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The key signature has two sharps (F# and C#). Measure 100 features a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 101 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 102 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 103 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. Measure 104 has a half note chord in the bass and a half note chord in the treble. The dynamic marking *cresc.* is placed below the upper staff in measure 102.

-
-
- ▶ Во 1844 бил создаден третиот педал (состенуто), кој бил усовршен и патентиран од Стенвеј во 1874 година.

Debussy: La cathédrale engloutie

The image displays a musical score for Debussy's 'La cathédrale engloutie'. It is organized into four systems, each with a grand staff (treble and bass clefs). The first system (measures 26-30) is marked 'Sonore sans dureté' and 'ff' (fortissimo). The second system (measures 31-35) continues the texture. The third system (measures 36-40) features a series of '8^a bassa' markings under the bass line. The fourth system (measures 41-44) shows a dynamic progression from 'p' (piano) to 'più p' (pianissimo) to 'pp' (pianissimo) and 'più pp' (pianissimo), with '8^a' markings above the treble line. The score is set in a key with one flat and a 3/4 time signature.

Debussy: Brouillards

The image displays a musical score for Debussy's 'Brouillards'. It is divided into two systems. The first system, starting at measure 29, features a piano accompaniment with a treble and bass clef. The right hand has a melodic line with a slur over measures 29-30 and a fermata over measure 31. The left hand has a bass line with a slur over measures 29-30 and a fermata over measure 31. Dynamics include *p* and *f*. The second system, starting at measure 31, features a piano accompaniment with a treble and bass clef. The right hand has a melodic line with a slur over measures 31-32 and a fermata over measure 33. The left hand has a bass line with a slur over measures 31-32 and a fermata over measure 33. Dynamics include *pp*. The instruction 'Un peu retenu' is written above the right hand staff in the second system.

29

p

f

p

f

12

12

8

8

31

pp

Un peu retenu

8

8

A musical score for piano, consisting of five systems of music. Each system contains two staves (treble and bass clef). The measures are numbered 33, 34, 35, 36, and 37. The music features a melodic line in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The key signature has one sharp (F#). The score includes dynamic markings such as *pp* and *ppp*, and articulation marks like slurs and accents. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and various accidentals.

Lent et mélancolique

pp
douxement soutenu et très expressif
pp

The first system of the musical score for 'Feuilles mortes' by Debussy. It consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in alto clef, and the bottom in bass clef. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 3/4. The tempo/mood is 'Lent et mélancolique'. The first two staves are marked 'pp' (pianissimo) and 'douxement soutenu et très expressif'. The bottom staff is also marked 'pp'.

(2) (8)

The second system of the musical score. It consists of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom in bass clef. The key signature is three sharps and the time signature is 3/4. The system contains two measures with first and second endings marked '(2)' and '(8)' respectively.

(2) pp p piu p pp

The third system of the musical score. It consists of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom in bass clef. The key signature is three sharps and the time signature is 3/4. The system contains five measures. The first measure is marked 'p', the second 'p', the third 'p', the fourth 'piu p', and the fifth 'pp'. A first ending marked '(2)' is shown above the top staff in the third measure.